

GÖTEBORGS
UNIVERSITET

De leker självmant och leken är ju fantastisk!

Fritidspedagogers attityder, upplevda roller och didaktiska tillvägagångssätt i arbetet med fysisk aktivitet på fritidshemmet.

Andreas Gustafsson & Niklas Wallén

Grundlärarprogrammet med inriktning mot fritidshem

Uppsats/Examensarbete: 15 HP
Kurs: LRXA1G
Nivå: Grundnivå
Termin/år: VT 2015
Handledare: Konstantin Kougioumtzis
Examinator: Johannes Lunneblad
Kod: VT15-2920-007-LRXA1G

Nyckelord: Fritidshem, fritidspedagog, fysisk aktivitet

Abstract

Anledningen till att vi valde att bedriva vår studie var för att vi ansåg att det finns mycket forskning om den fysiska aktiviteten men inte i relation till fritidshemmet. Vårt syfte var att beskriva fritidspedagogers uppfattningar om den fysiska aktiviteten på fritidshemmet. Våra frågeställningar delades upp i tre olika teman och utgick ifrån olika teorier. Första temat handlar om fritidspedagogers attityder till den fysiska aktiviteten och utgick ifrån habitusbegreppet. Andra frågan fokuserar på hur fritidspedagoger upplever sin roll i arbetet med fysisk aktivitet och utgick ifrån ett rollteoretiskt perspektiv. Sista temat inriktades på fritidspedagogernas beskrivning av det didaktiska tillvägagångssättet och grundades i didaktikens vad och varför. Som metod använde vi oss utav en kvalitativ forskningsansats med semistrukturerade intervjuer. För att analysera intervjuerna så utgick vi från en kvalitativ innehållsanalys för att få fram resultatet som vi sedan förde diskussion om relaterat till tidigare forskning och teori. Studiens resultat visade att användningen av den fysiska aktiviteten påverkas av fritidspedagogernas tidigare upplevelser. Fritidspedagogerna upplever sin roll som viktig i arbetet med fysisk aktivitet och påverkas av barns och föräldrars förväntningar men känner otydliga förväntningar från varandra inom arbetslaget. De använder även den fysiska aktiviteten i form av lek och utomhuspedagogik i det didaktiska tillvägagångssättet för att det medför positiva aspekter för barnen.

Förord

Vi vill tacka vår handledare Konstantin Kougioumtzis för både mentalt stöd och vägledning i vår studie. Han har varit en mycket duktig och hjälpsam handledare med glimten i ögat. Vi vill även rikta ett stort tack till alla våra intervjupersoner som ville delta i denna studie, utan er alla så hade denna studie inte varit möjlig.

Innehållsförteckning

1	Inledning.....	1
1.1	Syfte.....	1
1.2	Frågeställningar	1
2	Bakgrund.....	2
2.1	Historik	2
2.2	Tidigare forskning	3
3	Teoretisk referensram.....	6
3.1	Teoretiska utgångspunkter.....	6
3.2	Centrala begrepp	7
4	Metod	9
4.1	Design	9
4.2	Urval	9
4.3	Datainsamling	9
4.4	Databearbetning	10
4.5	Studiens tillförlitlighet	10
4.6	Etiska överväganden	10
5	Resultat.....	12
5.1	Beskrivning.....	12
5.1.1	Hilma	12
5.1.2	Siv.....	13
5.1.3	Charlotta	14
5.1.4	Kerstin.....	16
5.1.5	Sven	17
5.1.6	Tove	18
5.1.7	Sören	19
5.2	Resultatanalys	21
6	Diskussion.....	26
6.1	Metoddiskussion	26
6.2	Resultatdiskussion	26
6.3	Slutdiskussion	29
6.4	Förslag på vidare forskning	29

7 Referenslista.....	31
8 Bilagor	33
8.1 Bilaga 1	33

1 Inledning

Genom hela Sveriges historia så har fysisk aktivitet varit en del av människors vardag och en grundförutsättning för hälsa och välbefinnande. Samhällsutvecklingen har medfört positiva aspekter som en ökad livslängd men har även inneburit att maskiner ersatt många av människans fysiskt krävande arbetsuppgifter så att det idag ställs lägre krav på vår fysiska aktivitet för överlevnad. Vi har alltså skapat många saker som förenklar för oss i vardagen vilket har medfört att kraven på vår fysiska status har minskat för överlevnad (Schäfer Elinder & Faskunger, 2006).

Trots vår allt mer stillasittande livsstil så motionerar eller idrottar en ökande del av befolkningen jämfört för 20 år sedan. En stor klyfta mellan fysiskt aktiva och fysiskt inaktiva barn har dock visat sig. Den fysiska aktiviteten har flera positiva effekter på barn och unga såsom att utveckla en hälsosam muskel- och skelettvävnad, hälsosamt hjärt- och kärlsystem, neuromuskulärt medvetande och behålla en hälsosam kroppsvikt. Det finns även en koppling mellan fysisk aktivitet och lärande bland barn, där fysiskt aktiva barn ofta har högre skolbetyg än de som är mindre fysiskt aktiva (Ericsson 2013).

I Skolverket (2011) kan man läsa att skolan ska sträva efter att erbjuda elever daglig fysisk aktivitet inom ramen för hela skoldagen, vilket då även innefattar fritidshemmet. I enlighet med Skolverket (2014) är rörelse ett betydelsefullt inslag i verksamheten. I och med att det finns mycket tidigare forskning om fysisk aktivitet men saknas relevant forskning inom fritidshemmet i dagsläget, så anser vi att det finns underlag att bedriva en forskning om det för att medverka med ett kunskapsbidrag.

Vi har båda två under vår skolgång upplevt den fysiska aktiviteten som någonting positivt och förknippar det med fördelar med allt från den sociala biten till ett bättre välmående. Vi minns att det var vi barn som var initiativtagare till den fysiska aktiviteten i skolan och tänker så här efteråt på hur många som inte deltog i den. Under vår utbildning så har vi sett mycket potential i den fysiska aktiviteten och hur den skulle kunna användas för att få med alla och även intrigera lärande, gemenskap och välmående i den fysiska aktiviteten. Men vi har även under vår praktik märkt att den fysiska aktiviteten tyvärr inte alltid prioriteras och används så mycket som vi tycker att den borde. Eftersom att vi båda även har läst ämnet idrott och hälsa under utbildningen har vi fått en bredare syn på den fysiska aktiviteten vilket gjorde vårt intresse om en mer större.

1.1 Syfte

Denna studiens övergripande syfte är att beskriva fritidspedagogers uppfattningar av fysisk aktivitet på fritidshem. Mer specifikt lyder studiens frågeställningar som följer.

1.2 Frågeställningar

- Vilka attityder har fritidspedagoger till fysisk aktivitet?
- Hur upplever fritidspedagoger sin egen roll i arbetet med fysisk aktivitet?
- Hur beskriver fritidspedagoger aspekter av det didaktiska tillvägagångssättet i samband med fysisk aktivitet på fritidshemmet?

2 Bakgrund

2.1 Historik

Fritidshemmets historia

Fritidshemmen har en mycket kortare historia än skolan då den inte sträcker sig längre tillbaka i tiden än till slutet av 1950-talet. Men redan i slutet av 1800-talet startades de första föregångarna till fritidshemmen, så kallade arbetsstugor, mycket på grund av att kvinnor började arbeta allt mer. Målgruppen var barn till föräldrar med låg ekonomi då dessa barn ansågs utgöra risk för att utveckla icke önskvärda beteenden såsom småkriminalitet. Istället för att barnen skulle lämnas vandra för vård i samhället efter skolans tid fick barnen en fast punkt att gå till utöver hemmet och där syftet var att de skulle lära sig vilken betydelse arbete har för deras framtid. Barnen skulle få en ökad självdisciplin, ärlighet och flit genom arbetet. För det mesta bestod personalen av ideellt arbete men när dessa var svåra att få tag i fick man börja avlöna personalen. Det var då vanligt att folkskollärarinnor arbetade vid arbetsstugorna efter skolan. Något som kan jämföras med dagens fritidspedagoger som ofta också har en delad tjänstgöring mellan skola och fritidshemmet. Olika typer av hantverkare anställdes också för att barnen skulle lära sig enklare hantverksarbete (Johansson, 2012).

Arbetsstugornas inriktning och innehåll förändrades under 1920-talet då stora förändringar i samhället skedde såsom förkortade arbetsdagar, ökad välfärd och färre barntäta familjer. Socialdemokratin kom till makten några år senare vilket bidrog till att samhällets offentliga ansvar för dess individer ökade och 1944 ändrades verksamhetens namn till eftermiddagshem. Då ändrades den huvudsakliga inriktningen till läsläsning och rekreation, och verksamheten fick högre status och omfattade allt fler samhällsgrupper. Rekreation var ett centralt inslag på eftermiddagshemmet för att barnen skulle få bättre möjligheter till att prestera bättre i skolan. Det anställdes exempelvis speciella läsläsningsskötare vilket är en intressant jämförelse till dagens fritidshem där undervisningen betonas allt mer. Under denna tid var det många samhällsgrupper som fick mer fritid, alltså mer tid över till sådant som inte innefattade arbete för försörjning. Det blev ett samhällsproblem då samhället ville lära medborgarna hur fritiden skulle användas och verksamheten på eftermiddagshemmen blev en slags förebyggande institution för barn- och ungdomsvård (Johansson, 2012).

Till följd av den industriella utvecklingen under 1960-talet behövdes mer folk till arbetslivet vilket ökade behovet av omsorg och tillsyn av barn utanför skoltid och i takt med detta byggdes fritidshemmet upp och en ny yrkesgrupp bildades, fritidspedagoger. I slutet av samma decennium reformerades grundskolan vilket bidrog till en utbyggnad av fritidshemmen. I början på 1970-talet påbörjades den så kallade barnstugeutredningen där syftet var att samverka fritidshem och skola där lärare och fritidspedagoger skulle samarbeta i arbetslag. Det blev dock inte lätt då skolkulturen var undervisningsorienterad och fritidshemmet betonade omsorg och tillsyn. En stark bidragande orsak till svårigheterna var att skolans huvudman var utbildningsdepartementet och fritidshemmets var socialdepartementet. De kommande åren gjordes flera statliga utredningar för att stärka samverkan mellan yrkesgrupperna. När läroplanen LPO 94 kom blev tillslut fritidshemmet en vedertagen del av den offentliga utbildningssektorn och fritidshemmets huvudmannaskap flyttades till utbildningsdepartementet (Johansson, 2012).

Historik om fysisk aktivitet

Dagens samhälle har förändrats väldigt mycket, det är helt annorlunda jämfört med för 70 år sedan. Trots utvecklingen är människan fortfarande genetiskt densamma. Våra kroppar är skapade för att vara i rörelse men trots det visar studier på att en allt större grupp ungdomar

nu är helt inaktiva. En förändring är att spontanidrotten, som var mer förekommande förr, har ersatts med mycket TV och data. Attityden till fysisk aktivitet har ändrats genom att de allmänna rekommendationerna för fysisk aktivitet har minskat från högintensiv till lågintensiv och där lite aktivitet är bättre än ingen alls (Raustorp, 2000).

I Sverige på tidigt 1800-tal utvecklades något som skulle göra ett väldigt stort avtryck både i Sverige och utomlands. Per Henrik Ling grundade det som kom att kallas för Linggymnastiken där allsidighet, kroppskontroll och en god hållning fokuserades. Kroppen sågs där som ett "tempel" till gud och målet var estetisk och moralisk förädling. God hälsa kopplades ihop med god moral och god karaktär. Det har funnits olika faser i idrottsämnets historia, 1813-1860 så kallades det för etableringsfasen och bestod till mestadels av ett medicinskt och sjukgymnastiskt innehåll samtidigt som det till viss del var militär gymnastik. Just den militära gymnastiken expanderade i stor takt under den militära fasen, 1860-1890. PH Lings son arbetade under denna period starkt för att få flickor involverade i gymnastiken. Under en fas av stabilisering år 1890-1912 så fick den pedagogiska gymnastiken en stor plats. Det blev då en ökning av utbildade gymnastiklärare och flera gymnastikhallar byggdes, vilket skapade bättre förutsättningar för undervisningen och systematisk undervisning blev ett begrepp. Linggymnastiken fick sedan kritik för att vara tråkig jämfört med andra aktiviteter vilket ledde till en brytningsfas mellan åren 1912-1950. I killarnas gymnastik drevs den pedagogiska gymnastiken ut medan den fristående gymnastiken var kvar i flickornas men fokus inriktades nu på rytm och estetiska uttryck. Kroppen kom även att gå från tempel till en maskin där kondition blev allt mer viktigare. Under en period så fanns det gymnastik fyra dagar i veckan på schemat i skolan plus att det var upp till femton dagar extra dagar per år som var avsatta till idrott och friluftsliv. Vidare kommer den fysiologiska fasen som pågick mellan åren 1950-1970. Under denna period skapades en fysiologisk kunskapsteori som sedan lade grund för pedagogiska och didaktiska överväganden i ämnet. Mellan 1970-1994 så kom det att kallas för osäkerhetsfasen som präglades av lekar och idrottsgrenar och Linggymnastiken var nu helt borta. När gymnastikämnet år 1994 bytte namn till idrott och hälsa kom hälsofasen, där anledningen tros vara att antalen barn som inte rörde sig blivit allt fler. Ett samband mellan betoningen på tävling och konkurrens i ämnet gjorde att allt fler barns och ungas intresse för fysisk aktivitet minskat. Just betoningen på hälsa kunde tänkas vara att förväntningarna låg på att eleven själv skulle ta mer ansvar för sin fysiska aktivitet (Larsson, 2012).

2.2 Tidigare forskning

Studier och forskning om fysisk aktivitet på fritidshemmet förekommer i sparsamt antal. Om fritidspedagogers attityder till fysisk aktivitet, deras upplevda roll och det didaktiska tillvägagångssättet i arbetet med fysisk aktivitet på fritidshemmet finns i ännu mindre form. Nedan redovisas dock tidigare forskning som är relevant till vår studie.

Enligt Engströms (2010) studie så framförs det som en självklarhet att de som tidigare sysslat med idrott under ungdomsåren oftare ses som motionsutövare senare i livet än de som stått utanför idrotten. Han drar slutsatsen att idrottsutövning under ungdomsåren, utan vilket specifikt innehåll, inte direkt har ett automatiskt samband med senare motionsvanor i kombination med betydelsen av individernas habitus och smak för motionsform. Om man däremot kan urskilja aktivitetsformer med inslag av fysisk träning, naturmöte och rekreation så borde de som har tidigare erfarenheter av sådan verksamhet återfinnas oftare som motionsutövare i senare ålder. Engström väljer att utefter det säga att en individs motionsutövning vars utmärkande logik är fysisk träning, rekreation och naturmöte så

kommer den habitus som präglat individen under ungdomsålder få det största inflytande på dennes senare motionsvanor, dock inte om individens logiker bygger på tävling och rangordning. Hans forskning visar således att en persons tidigare erfarenheter av att vara fysiskt aktiv påverkar individens habitus i senare livet, dock så spelar det ingen roll om personen har deltagit i idrotter som speglas av tävling.

I enlighet med Hansens (1999) studie, där hon bland annat undersökte hur fritidspedagoger själva såg på sin egen yrkesroll, så framgick det att deras kompetens låg i att stödja barnens generella utveckling, och då framförallt den sociala aspekten. Ingen av de intervjuade fritidspedagogerna beskrev att deras kompetens låg vid praktisk-estetiska ämnen. Hon drar även slutsatsen om att fritidspedagogerna ser barns generella utveckling som målet istället för att det är knutet till det utmärkande innehållet och anser därför att de praktisk-estetiska kompetenserna inte lyfts fram. Exempelvis så görs det tydligt att de använder sig mycket av praktiska inslag i verksamheten men främst som redskap för att nå andra övergripande mål.

Hansen (1999) undersökte också hur arbetet, fritidspedagoger emellan, såg ut och där var utmärkande tecken att samspelet ofta fanns där och att de ofta hjälptes åt. Det fanns förväntningar att samtliga inom arbetslaget skulle delta aktivt, både när det gällde att leda och föra verksamheten framåt. Fritidspedagogerna förväntades även att aktivera och engagera barnen, och sköta de praktiska sysslorna. Vid planeringstillfällen så fanns det vissa ansvarsområden som fördelades där den ansvarige skulle vara den initiativtagande och den som skulle leda den aktuella aktiviteten, dock så var det självklart att de övriga fritidspedagogerna också skulle delta på ett aktivt sätt.

Evaldssons och Aarsands (2011) menar med sin forskning att vardagliga lekaktiviteter på fritidshemmet är exempel på tillfällen där barnen utvecklar fysiska kompetenser. Genom studien såg de tydliga tecken på hur barn tillsammans kan utveckla, lära ut och bygga upp varandras kompetenser. Det framgår hur leken och att vara fysiskt aktiv inbjuder till så mycket mer än bara tidsfördriv. Ett exempel på det var när tre stycken killar spelade ett bollspel där den ena av dem var mindre duktig. De två andra killarna lärde den tredje killen hur aktiviteten gick till genom att samtala och fysiskt instruera för honom. Forskarna menar då på att detta är ett bra exempel på att fysiska kompetenser inte enbart utvecklas med stöd av vuxna och lärare. De fysiska aktiviteterna som fritidshemmet och skolan tillsammans möjliggör skapar således förutsättningar för barn att själva ta ansvar för och hjälpa andra i utvecklingen av fysiska kompetenser. Enligt Skolverket (2014) finns en bild bland forskare att barn som får vistas i stimulerande lärmiljöer i tidig ålder och med möjligheter till samspel och lek med kamrater får en större möjlighet att utvecklas och lära sig än barn som inte får samma förutsättningar.

Brügges och Szczepanskis (2011) menar att tidigare forskning visar på att utomhusverksamhet och rörelse är positivt för hälsa, motorik och lärande. De anser i och med det att det inte bör finnas några hinder för att flytta ut undervisningen utomhus. Problematiken ligger istället hos lärarna som måste lära sig utomhuspedagogikens metoder. På senare år har allt fler skolor och fritidshem kommit till insikt om betydelsen av en varierad undervisning där en kombination av kunskap, rörelse och utomhusmiljö kan ses som en helhet. De pratar även om att en helhet att lära med hela kroppen betyder för många att kombinera rörelse, kunskap och utomhusmiljö till en helhet. Samtidigt påpekar de att intresset för utomhuspedagogik är stort för att hitta olika metoder som går att använda på skolgården eller grönområdet. Naturen är en plats som kan ge väldigt mycket, den erbjuder både trygghet, gemenskap och kan skapa nya attityder. Eftersom lärandet idag ofta sker inomhus och inte

sällan framför dataskärmen så får utomhuspedagogiken en viktig funktion för kroppens behov av rörelse och intellektuellt tänkande.

3 Teoretisk referensram

Uppsatsens teoretiska referensram utgår ifrån Engströms beskrivning av habitusteorin för att studera fritidspedagogers attityder, Johanssons tolkning av rollteoretiskt perspektiv för att studera fritidspedagogers upplevda roll samt Pihlgrens beskrivning av didaktikens vad och varför för att studera fritidspedagogers didaktiska tillvägagångssätt i arbetet med fysisk aktivitet på fritidshemmet. Sedan följer även några centrala begrepp som är relevanta för studien.

3.1 Teoretiska utgångspunkter

Habitus

För att studera fritidspedagogers attityder har vi använt oss av habitusbegreppet. I enlighet med Engström (2010) så kan habitus ses som en teoretisk plattform för en analys av individers livsstilar. Han menar vidare att Bourdieu har gett habitusbegreppet en innebörd som bygger på den självklara tanken att en persons tidigare erfarenheter styr dennes tänkande, förmågor och handlingar. Tanken är då att det liv vi har levt påverkar sättet att handla, tänka och orientera sig i det sociala rummet i nutid. Erfarenheterna och minnena som har anhopats i kroppen utgör ett inpräglat system av dispositioner och vanor. Habitus är någonting som ligger djupare än det direkt inlärdas som vanligtvis kallas för socialisation. Det är ett system av dispositioner som möjliggör för individer att göra sin omvärld begriplig och att kunna tänka och handla i nya situationer. Habitus är den bakomliggande grunden för det omedvetna sättet att handla i praktiken och de val man gör tycks självklara och uttrycks i vad som är passande och lämpligt i exempelvis valet av fritidsaktiviteter. Allting är format från sina tidigare erfarenheter och man behöver inte tänka efter för att reagera eller handla på ett visst sätt utan det finns där naturligt. Individer med positiva erfarenheter och minnen av fysisk aktivitet skulle exempelvis kunna använda sig av fysisk aktivitet på samma sätt som de själva har upplevt det medan de med negativa upplevelser och minnen av fysisk aktivitet skulle kunna undvika att utöva det. Engström menar vidare att när det kommer till motion kan det för vissa vara väldigt avskräckande att till exempel besöka ett gym då den känner dig felplacerad, medan andra känner det som någonting som är helt naturligt och rätt.

Rollteoretiskt perspektiv

För att studera fritidspedagogers upplevda roll har vi tagit utgångspunkt i rollteoretiskt perspektiv. Johansson (1984) beskriver rollteoretiskt perspektivet där han refererar till Linton som grundar rollbegreppet i begreppet status. Han menar att status är den position en individ har i speciella sociala mönster vilket bidrar till att individen har olika status beroende på vilket socialt mönster denne befinner sig i. En individs olika positioner består av socialt förväntade rättigheter och plikter och rollen uppstår då individen handlar i de olika positionerna med en viss status. Johansson redogör för roller på ett dynamiskt sätt, vilket innebär att parallellt med att någon annan mottar förväntningar på en persons handlande så styr personen också själv sitt handlande vilket i sin tur innebär att personens handlande påverkar andras förväntningar. Rollernas innehåll varierar då beroende på vilka som omger det sociala mönstret vilket benämns som rolluppsättningar, något som ständigt formas och utvecklas då omgivning påverkar individen. Det uppstår komplexa mönster för en individs agerande eftersom handlandet av den personens roll påverkas av relationerna till de andra i rolluppsättningen och genom dessa komplexa rollmönster byggs individens yrkesidentitet och yrkesroll upp. Med yrkesroll menas en yrkespositions förväntningar vilket kan ses som en begränsning av individens sammantagna rolluppsättning men yrkesrollens innehåll är ofta liknande individens övriga rolluppsättning, framförallt i mångfacetterade yrkesroller som exempelvis fritidspedagog. Fritidshemmet är en verksamhet med sociala serviceuppgifter och

är på många sätt relativt öppen mot omgivningen och utsätts på så sätt för ständig påverkan därifrån. Det finns då risk för rollkonflikter i fritidspedagogsyrket då man både ska tillgodose organisationen och barnen/föräldrarnas behov (Johansson, 1984).

Didaktik

Vi har utgått ifrån didaktikens vad och varför för att studera fritidspedagogers didaktiska tillvägagångsätt. Skolagen (SFS, 2010:800) skriver att fritidshemmet ska komplettera utbildningen i grundskolan och stimulera elevernas utveckling och lärande. Därför är det av vikt att fokusera på didaktiken inom fritidshemmet då denna verksamhet har ett tydligt didaktiskt uppdrag eftersom den utvidgar utbildningstiden. Orwehag (2013) definierar lärare till en person som professionellt arbetar med att främja andra personers lärande som innefattar kognitivt, socialt och relationellt lärande vilket också stämmer in på fritidspedagoger. Pihlgren (2013) definierar didaktik som läran om undervisning och påvisar att det didaktiska kunskapsintresset av tradition ställs med frågorna vad ska läras ut, varför det ska läras ut och hur ska det läras ut. Didaktik bemöter lärandets organisation, påverkan av undervisningen och dess innehåll. Det innefattar läroplansteori, metod, planering och utvärdering. I fritidshemmets didaktik så kan det idag se tudelat ut där det både omfattar omsorg och lärande. I lärande så avser det både kognitivt och socialt lärande. På fritidshemmet så fokuseras det mestadels på det kognitiva lärandet. Didaktiken har på senare år fått extra mycket plats då det särskilt har lyfts fram i grundläroplanen för fritidshem.

Genom studien fokuserade vi endast på didaktikens vad och varför med anledning av att vi bedömde att didaktikens hur blev en för bred fråga. Detta för de begränsade möjligheterna inom denna studie. Vad syftade på vilka aktiviteter fritidspedagoger räknar med i den fysiska aktiviteten och kan även kallas innehåll. Varför syftade på varför fritidspedagoger ska ha med den fysiska aktiviteten i verksamheten, och kan även benämnas som syfte.

3.2 Centrala begrepp

Fysisk aktivitet

Fysisk aktivitet definieras till all kroppsrörelse där skelettmuskulaturen kontraheras och resulterar i att energiförbrukningen ökar. Det innefattar kroppsrörelser under såväl fritid, arbete och olika former av kroppsövningar, exempelvis idrott, gymnastik, motion, lek och friluftsliv (Folkhälsomyndigheten, 2013).

Fritidshem

I enlighet med SFS (2010:800) så är fritidshemmets syfte att komplettera utbildning i utbildningsformer såsom i grundskolan, förskoleklass, specialskolan, grundsärskolan och sameskolan. Inom verksamheten på fritidshemmet ska eleverna erbjudas en meningsfull fritid och rekreation samt att stimulera deras utveckling och lärande. Det är centralt att utbildningen utgår från en helhetssyn på eleven och elevens behov och social gemenskap ska främjas på fritidshemmet. Enligt Skolverket (2014) har även fritidshemmet som uppdrag att stödja utvecklingen av exempelvis ansvarstagande och inflytande.

Fritidspedagog/Grundlärare i fritidshem

Fritidspedagog är en benämning på en person som är utbildad för att arbeta på fritidshemmet. 2011 ändrades beteckningen för dessa utbildade personer till grundlärare med arbete inom fritidshem (Hansen-Orwehag, 2013). Centralt för fritidspedagoger/grundlärare i fritidshem är att de ständigt ska utveckla verksamheten och arbeta med systematiskt kvalitetsarbete

(Skolverket, 2014). Genom studien kommer vi att använda oss utav begreppet fritidspedagog, detta på grund av att alla våra respondenter utbildades under den benämningen.

4 Metod

4.1 Design

Denna studie formges av en kvalitativ forskningsansats. Karakteristiskt för en kvalitativ studie är att man kommer nära forskningsobjektet och att man får en djupare uppfattning av fenomenet som man studerar (Holme & Solvang, 1997). Vi utformade studien efter en kvalitativ metod därför att vi då kunde komma i närmare kontakt med respondenterna som besatt kunskap om fritidshemmet. Genom att vi intervjuade fritidspedagoger så ökade möjligheterna att få information om deras attityd till fysisk aktivitet, Vi fick också en intressant inblick om hur de uppfattar sin egen roll. Dessutom fick vi kunskap om fritidspedagogernas syn på didaktikens vad och varför för det didaktiska tillvägagångssättet av den fysiska aktiviteten på fritidshemmet.

Intervjuer kan ge enkla faktiska informationer men används fördelaktigt när forskaren behöver få en djupare information om bland annat individers uppfattningar och erfarenheter. Det finns olika typer av intervjuer vilka är ostrukturerad, semi-strukturerad och strukturerad. Studien användes av semi-strukturerade intervjuer vilket menas att man har en intervjuguide med frågor som ska besvaras, men som inte måste följa rätt ordning utan kan kompletteras med andra spontana frågor under intervjuens gång, och intervjuare ska tillåtas att utveckla sina tankar och svar (Descombe, 2010). Vi hade i och med det större chans att få svar på andra frågor som kom upp under intervjun och fick därmed en bredare bild.

4.2 Urval

Det finns två urvalstekniker, sannolikhetsurval och icke-sannolikhetsurval. Studien utgick från icke-sannolikhetsurvalet och två av dess urvalsmetoder, nämligen subjekt urval och snöbollsurval. I icke-sannolikhetsurval kan man inte få information av vad som är representativt för en hel population. Det är heller inte möjligt att undersökningen inkluderas av ett tillräckligt stort urval. I en studie med ett subjektivt urval handplockas respondenterna medvetet av forskarna då de har en viss kännedom om dem. Snöbollsurvalet förklaras som att en person hänvisar vidare till en annan person vilket är ett effektivt sätt att utöka urvalet (Descombe, 2010). Studiens urvalsgrupp bestod av sju utbildade fritidspedagoger som arbetar på fritidshem inom Västra Götalandsregionen. Fem av fritidspedagogerna valdes via ett subjektivt urval då vi hade tidigare kännedom om dem. De andra två fick vi kontakt med via snöbollsurvalet. Av våra sju respondenter så var fem kvinnor och två män där båda männen var med i det subjektiva urvalet. Eftersom syftet inte var att jämföra skillnader mellan kvinnor och män fanns ingen bakomliggande orsak till uppdelningen av intervjupersonerna. Deras ålder och yrkeserfarenhet var heller ingenting som spelade in i urvalsprocessen utan det enda kraven vi hade var att de skulle vara utbildade fritidspedagoger och vara verksamma på fritidshem.

4.3 Datainsamling

Studiens respondenter kontaktades via telefon och mail där vi frågade om de skulle kunna tänka sig att medverka i en intervju vilket alla var positivt inställda till och tid och plats bestämdes. Vi valde att enbart presentera studiens övergripande syfte vid denna kontakt med respondenterna för att få så öppna och spontana svar som möjligt i intervjun. Frågorna i studien sammanställdes i en intervjuguide (se bilaga 1) och formades utifrån tre teman, fritidspedagogers attityder, fritidspedagogers upplevda roll och didaktikens vad och varför.

Varje tema utgick ifrån tre olika teorier. Intervjuerna genomfördes på fritidspedagogernas arbetsrum och pågick i cirka 20 minuter med en telefon som verktyg för att spela in samtalen.

4.4 Databearbetning

Studien utgick ifrån en kvalitativ innehållsanalys. Utmärkande för denna metod är att forskaren via upprepad läsning av en text arbetar med den så att meningsenheter kodas. Vidare så sorteras de i kategorier genom att söka efter likheter och skillnader som sedan jämförs (SBU, 2013). En fördel med denna metod är att den har potential att avslöja många dolda sidor av det som kommuniceras genom den skrivna texten. Tanken är då att det i texten finns ledtrådar och oavsiktliga budskap som i vårt fall intervjupersonerna förmedlar (Denscombe, 2010). Samtliga intervjuer spelades in med mobiltelefon och transkriberades direkt därefter för att vi skulle bli mer förtrogen med texten som sedan skrevs ut, vilket blev cirka 30 A4-sidor. Efter det så skrev vi ner resultatbeskrivningar av varje intervjuperson med citat och dess fiktiva namn för att stödja texten. Vi delade även in resultatbeskrivningen i de tre olika temana för att göra det enklare för läsaren och inför vår analys av resultatet. Dessutom så började vi att koda, hitta nyckelord och genomförde en analys av varje tema med samtliga intervjupersonernas svar. Efter det så började vi att leta efter olika grupperingar, samband och mönster mellan de olika temana. Slutligen förde vi en diskussion av vårt resultat i jämförelse med teori och tidigare forskning.

4.5 Studiens tillförlitlighet

Trovärdighet, pålitlighet och överförbarhet är tre faktorer som formade studiens tillförlitlighet. Trovärdighet menas med hur och i vilken grad kvalitativa forskare kan visa hur träffsäker och exakt deras data är. Det menas om studieresultatet är rätt och om det stämmer överens med studiens syfte (Denscombe, 2010). Studien har utefter teorier noga utformat en intervjuguide som följer studiens syfte. Studiens intervjupersoner uppfyllde de krav (utbildad fritidspedagog) som ställdes för att få fram korrekt data. I resultatet användes citat från intervjupersonerna för att stärka resultatet. Dessa olika aspekter bidrog till att få studien trovärdig.

Pålitlighet beskrivs som att vid en kvalitativ forskning kan forskaren ha en tendens att vara mycket nära knutet till forskningsinstrumentet. En fråga som ofta ställs är då om forskningsinstrumentet skulle ge samma svar om andra forskare utfört forskningen (Denscombe, 2010). I denna studie presenterades ett väl utformat metodavsnitt för att göra det möjligt för andra forskare att upprepa undersökningen på samma sätt. Denscombe (2010) skriver om överförbarhet, som handlar om hur väl informationen går att applicera på andra liknande fall och i vilken utsträckning det som har upptäckts skulle kunna överföras till andra studier. Då landets samtliga fritidshem ska följa skollagen och fritidshemmets allmänna råd anser vi att denna studie är överförbar. Dock vet vi att dessa ramverk är tolkningsbara och resultatet kan därför givetvis skilja.

4.6 Etiska överväganden

Studien utgick ifrån de fyra grundläggande huvudkraven som finns inom samhällsvetenskaplig forskning, dessa är informationskravet, samtyckeskravet, konfidentialitetskravet och nyttjandekravet (Vetenskapsrådet 2002).

I enlighet med Vetenskapsrådet (2002) så innefattar informationskravet att forskaren ska informera respondenten om forskningens syfte. Vi valde redan under vår första kontakt med

intervjupersonerna att berätta om vårt övergripande syfte med denna studie. Det för att personerna skulle få möjlighet att veta vad det är vi kommer att fråga om så att personen känner sig bekväm och får möjlighet att tänka på om personen vill delta i studien eller inte.

Samtyckeskravet innebär att deltagarna själva i undersökningen har rätt att bestämma över sin medverkan. De medverkande har rätt att avbryta sin medverkan när de vill och detta utan påtryckningar från oss forskare (Vetenskapsrådet, 2002). Det uppfyllde vi i samband med intervjun då vi informerade de medverkande att det är på dennes villkor och vi fick då samtycke att spela in.

Konfidentialitetskravet ska ge personerna i undersökningen största möjliga konfidentialitet och personuppgifterna ska förvaras så att obehöriga inte kan ta del av det. De medverkande är anonyma och forskarna har tystnadsplikt. Nyttjandekravet innebär att alla uppgifter om enskilda personer endast får användas för forskningsändamål och inte till något annat syfte. (Vetenskapsrådet 2002). Det var viktigt för att de medverkande skulle känna sig säkra att kunna svara på frågorna och att vi skulle få ärliga svar. Vi uppfyllde även detta krav i samband med intervjun då vi informerade om det.

5 Resultat

Kommande kapitel består av två avsnitt där det första är resultatbeskrivning av insamlad data som är uppdelad efter varje intervjuperson och de tre teman. Efter det kommer en analys av beskrivningen som är uppdelad efter varje tema följt av en analys av mönster och grupperingar över olika teman.

5.1 Beskrivning

Nedan redogörs resultat från insamlad data som är indelad efter varje intervjuperson och studiens tre teman. Det redovisas genom en sammanfattning av respondenternas svar följt av tillhörande citat.

5.1.1 Hilma

Attityder till fysisk aktivitet

Hilma beskriver hennes innebörd av fysisk aktivitet som fysiska rörelser med kroppen där man på något vis rör sig med sin fysiska kropp. Hon menar på att det är väldigt brett och behöver inte bara vara hård träning eller utmattning utan det räcker att man på något sätt använder kroppen.

Jag tycker ju allt är fysisk aktivitet, även om man är ute i skogen, bara vandrar eller spelar sporter.

Hilma har många tidigare erfarenheter inom fysiska aktiviteter då hon exempelvis hållit på med volleyboll och ridning, hon har upplevt dessa som positiva. Hon beskriver sig själv som väldigt aktiv under hennes uppväxt och berättar att hon så här i efterhand kan tycka att hennes föräldrar lät henne hålla på med väldigt många aktiviteter.

Att cykla ut till hästen för att ta hand om den för att sedan cykla hem var ganska plågsamt emellanåt men någonstans var väl det ändå positivt i efterhand så tycker jag absolut det, men där och då kanske man tyckte det var lite tufft.

Den fysiska aktiviteten under hennes skolgång minns hon också som positivt. Hon tyckte om idrottslektionerna för att hon gillade att röra på sig. Hon minns ett specifikt projekt hon deltog i som kallades dubbelhopprep. Hon och några andra från sin klass vann SM-guld med hjälp av en mycket aktiv idrottslärare som drev projektet på skolan. Det är en av många aktiviteter som hon implicerar in i fritidshemmet idag.

Ja jag tycker absolut att jag tar med sig mycket från mitt tidigare liv in i arbetet. Sen så läste jag ju en del på fritidspedagogutbildningen om sådant också, så att om man jobbar som fritidspedagog så är det liksom en fördel att ha ett stort register.

Upplevelser av sin roll

Hilma upplever sin roll i arbetet med fysisk aktivitet där hon är en ledare som vill inspirera till fysiska aktiviteter. Hon försöker även att aktivera barnen genom att komma med förslag på bland annat lekar. En del i hennes roll är att hitta på saker gemensamt för hela barngruppen då hon ibland känner att det behövs.

Ibland kan ju barnen gå runt och runt och inte veta vad de ska hitta på, så då försöker man liksom initiera grejer.

Några speciella förväntningar om att just hon ska bedriva fysisk aktivitet känner hon sig inte ha från sina kollegor, utan hon menar på att det är naturligt för dem att alla hjälps åt. Hon har

heller inga direkta förväntningar på sina kollegor förutom att de ska dela på det så gott det går, och hon tror att det är så för att de alla tycker att det är viktigt att barnen rör på sig.

Det finns inga personliga förväntningar men alltså man förväntar sig att de också är aktiva. Så där som vi förväntar oss av varandra i vår yrkesroll, det behöver liksom ingå i det vi gör.

Himla anser att det finns förväntningar att bedriva fysisk aktivitet från föräldrahåll på så sätt att hon och sina kollegor får positiv feedback när de har varit ute och rört sig med barnen. Från ledningen känner hon inte en så stor förväntan förutom att det ska ingå och stå i målbeskrivningarna. Barnen vill gärna att det anordnas olika typer av aktiviteter som innefattar lek och rörelse som till exempel olika turneringar.

Föräldrarna tycker att det behöver ingå att man rör sig och det blir liksom toppen när man gjort det.

Didaktiskt tillvägagångssätt

När man är ute och klättrar, leker i skogen eller spelar bolljage är några av exemplen som hon tar upp i utformningen av den fysiska aktiviteten på fritidshemmet. Det handlar om att skapa förutsättningar för att barnen ska kunna aktivera sig. Hon säger att aktiviteterna inte alltid behöver vara så styrda men fritidsgympan har en fast tid varje vecka vilket hon anser är viktigt. Hon pratar även om möjligheterna till att komplettera skolan.

Har man haft till exempel racketsporter i skolan, fånga upp det på fritids då liksom. Det brukar vara ganska bra för då blir det lite ringar på vattnet och att de tycker det är kul. Särskilt för de barnen som är lite svagare så tycker jag det är jättebra att de hakar på där. Eller tvärtom, vi har exempelvis fritidsmaran på våren och då kan man ju lägga träningen för det på idrotten till exempel. Lite mera medvetet, alla kan vara ute och springa men man kan liksom prata om vad det ger kroppen.

Varför hon bedriver fysisk aktivitet i undervisningen på fritidshemmet påpekar hon att det är för att barnen ska må bra i sin hälsa och orka med dagen. Hon hänvisar också till forskning om att det är viktigt för lärandet.

För att få barnen att förstå att det är viktigt liksom och att de mår bra, både fysiskt och psykiskt egentligen och för lärandet också tycker jag. Det är viktigt att ha med sig att man får en större möjlighet till ett bra lärande om man är aktiv.

5.1.2 Siv

Attityder till fysisk aktivitet

Siv beskriver hennes innebörd av fysisk aktivitet att det kan innefatta lite av varje där man känner att pulsen ökar.

Det innebär väl att man tar i litegrann, att man känner lite puls och lite det kan ju vara egentligen om jag är ute och går.

Siv har mycket erfarenhet själv ifrån fysisk aktivitet då hon bland annat spelat fotboll på elitnivå. Hon beskriver hennes upplevelser av den fysiska aktiviteten som positiv och som viktig för att må bra. Samtidigt berättar hon att det under elitsatsningen fanns vissa tillfällen som var jobbiga i själva träningen.

Jag tror att det är bra, man mår väldigt bra när man är ute och rör sig så att det känns, alltså att man sover mycket bättre och man äter ju mycket bättre. Fast det är klart att när man ska komma upp på hög nivå, den här intervallträningen var ju inte alltid jätterolig men jag tror att man mår jättebra av det så.

Siv minns den fysiska aktiviteten under hennes skolgång med att de brukade ha en spolad is under vintern och att hon spenderade mycket tid på fotbollsplanen. Siv känner att hon kan ta med sig sin bakgrund in i arbetet genom att försöka få barnen aktiva och tycker att hon lyckas med det. Hon menar även att hon kan dra nytta av att hon varit väldigt aktiv tidigare genom att hon då kan delta i hög grad i aktiviteterna med eleverna.

Alla kanske inte gillar fotboll därför har vi även lekar på fritidsgympan. Efter de har varit fysiskt aktiva så säger de, å det här var jobbigt men det känns bra. När vi har lopp man springer då brukar jag springa med också för att visa att man kan och då har jag fått med mig fler kollegor.”

Upplevelser av sin roll

Siv upplever sin roll i den fysiska aktiviteten på fritidshemmet som drivande och att hon har en stor roll samtidigt som hon tycker att det är viktigt att barnen får vara med och bestämma. Hon påpekar att kollegorna naturligtvis också är delaktiga.

Jag har väl kanske en drivande roll ibland, men även mina kollegor naturligtvis.

Siv upplever sig inte ha några speciella förväntningar från sina kollegor utan menar att de arbetar tillsammans och att man kan ge varandra idéer. Hon tycker sig inte själv ha några speciella förväntningar på sina kollegor utan att det är ett jobb som görs tillsammans i arbetslaget.

Inget speciellt utan vi gör ju tillsammans, vi arbetar tillsammans. Vi jobbar ju tillsammans och när vi planerar kan man ju få lite andra idéer.

Eftersom barnen som växer upp nu har mycket IT så känner hon förväntningar från föräldrarna i arbetet med fysisk aktivitet. Från barnen känner Siv förväntningar genom att de skulle vilja ha fler aktiviteter. Siv berättar även att det finns förväntningar från kommunen att det är viktigt med rörelse bland eleverna.

Vi möter ju de här barnen som är uppvuxna med IT, då känns det ju extra viktigt att man erbjuder till exempel utomhusaktiviteter. Barnen vill ju gärna ha fritidsgymna varje dag skulle jag tro och de hade velat ha aktiviteter. Kommunen har ju gått ut med, det är ju någon som jobbar med att barnen ska röra sig.

Didaktiskt tillvägagångssätt

Kring didaktikens vad i den fysiska aktiviteten på fritidshemmet beskriver Siv hur hon vill få eleverna medvetna om vad bland annat puls är. Hon tänker på bandy och fotboll men räknar även in att gräva i sandlådan och gunga som fysiska aktiviteter.

De får känna på varandras hjärtan när de har rört sig och så. De gräver ju mycket i sandlådan, det är ju också typ fysisk aktivitet.

Varför Siv använder sig av fysisk aktivitet är för att hon anser att det är viktigt. Siv pratar även om att skapa lusten att vilja röra sig.

Det är viktigt att man rör sig och man liksom kan få den här lusten att vilja till exempel gå ut i skogen eller vilja vara ute och löpa. Att man kan väcka den här viljan.

5.1.3 Charlotta

Attityder till fysisk aktivitet

Charlotta beskriver fysisk aktivitet som hälsa, och förklarar att man mår bättre av det vare sig det är organiserad eller inte. ”För mig är fysisk aktivitet hälsa”

Charlotta beskriver att hon har mycket erfarenheter av fysisk aktivitet med bland annat, pingis, fotboll och handboll. Samtidigt beskriver hon sina erfarenheter som bara positiva.

Nej positivt bara positivt egentligen.

Charlotta tar med mycket av sin bakgrund in i arbetet med fysisk aktivitet på fritidshemmet. Hon nämner att intresset gör det extra lätt och roligt. Från hennes egen skolgång minns hon en drivande lärare som hade allt ifrån dans till orientering.

Ja det tycker jag och det har ju mycket med att man är intresserad av det då blir det ju extra roligt liksom och det är en stor del av fritidshemmet. Jag har väl ett intresse och att jag då förhoppningsvis ger det till barnen. Det var ju beroende på läraren men jag minns vi hade en manlig lärare och han hade allt från dans faktiskt, det var nog lite ovanligt tror jag på den tiden och orientering.

Upplevelser av sin roll

Charlotta upplever sin egen roll i den fysiska aktiviteten som den som ska ha kunskap och kunna leda en fysisk aktivitet. Hon pratar även om sin roll att läsa av situationer som kan uppstå och att hon måste vara lyhörd.

Jag uppfattar mig nog som att vara den, naturligtvis, som ska ha kunskap och kunna leda en fysisk aktivitet.

Charlotta upplever sig inte ha några speciella förväntningar på sig från sina kollegor i arbetet med fysisk aktivitet. Hon beskriver att hon tycker det är roligt så att det kanske är därför hon inte känner några förväntningar. Charlotta känner inte heller att hon har några speciella förväntningar på sina kollegor utan beskriver att de fungerar rätt så bra och att arbetslaget är ense om hur det ska vara.

Nej det tror jag nog inte och det beror kanske på att jag tycker att det är roligt att jag gör det. Jag tycker nog det fungerar rätt så bra att vi som jobbar är nog rätt ense om vad vi ska göra och hur vi ska göra det.

Charlotta förklarar att hon har hört väldigt lite både från föräldrarna och från organisationen. Dock så har det via en enkät kommit fram att föräldrarna vill ha mer organiserade aktiviteter ute på gården. Men hon beskriver också att det kan komma någon positiv kommentar när det anordnas någon fysisk aktivitet. Från organisationen anser hon att om någonting skulle hända eller om föräldrar börjar klaga kommer de säkert få höra något. Från barnen känner Charlotta en förväntan att låta barnen få fram deras önskemål och även att barnen själva vill vara med och visa.

Vi hör inte så mycket från föräldrahåll faktiskt. Ibland kan man få någon liten sådan där klapp på axeln, bra liksom. Nej från organisationen tror jag aldrig jag har hört någonting från det skulle väl vara om det hade hänt nått. Hade det varit fyra, fem föräldrar som hade ringt då hade vi säkert fått en liten påminnelse om vad det är vi gör eller snarare inte gör. Barnen har ju önskemål och då försöker vi göra så att de får göra det de önskar.

Didaktiskt tillvägagångssätt

Charlotta säger att de försöker vara ute mycket och röra sig och att det kan vara allt från fotboll till att bygga i sandlådan. Hon beskriver att eleverna aktiverar sig mycket själva och att man inte behöver planera så mycket. Hon säger även att man kan hjälpa dem med idéer ibland. Fritidsgympan är dock någonting som de har inplanerat.

Barnen vill ju leka och de vill vara ute och man behöver liksom inte ha planerat så mycket för de leker självmant och leken är ju fantastisk. Det som man planerar in är om man ska iväg och göra något

speciellt som fritidsgympan eller någon vill spela basket då blir det ju en tanke att nu går vi iväg och försöker lära dem kasta ordentligt.

På didaktikens varför så lyfter Charlotta att det är viktigt att barn rör på sig med tanke på att det är mycket stillasittande idag. Ett av hennes mål med den fysiska aktiviteten är att det skapar en gemenskap och samarbete, och att det viktigaste med den fysiska aktiviteten är att de mår bättre, orkar sitta stilla och jobba efteråt.

Det är viktigt att barn rör sig idag, det är mycket stillasittande. Mitt mål är att röra på sig så mycket som möjligt och det skapar en gemenskap. Vissa aktiviteter har ju med samarbete att göra tycker jag. Men som sagt det fysiska är bland det viktigaste tycker jag, jag tror att det är sammanhållning och att man mår bättre och orkar sätta sig och till exempel skriva ett A.

5.1.4 Kerstin

Attityder till fysisk aktivitet

För Kerstin är fysisk aktivitet brett men tänker främst på allt som har med friluftsliv att göra. Hon nämner även rastaktiviteter och påpekar att det inte behöver vara någon ansträngande aktivitet utan att det räcker med någon slags rörelse. Hennes erfarenheter grundar sig mycket från friluftsliv med scouterna i botten men hon är också aktiv med cykling, löpning, orientering och gymträning. Under hennes uppväxt var hon ofta ute och rörde på sig.

Jag är ju scout i botten så det är bara positivt, sen så hade jag det jättejobbigt i skolan men i idrott, bild och musik så var jag jättebra så det har ju alltid bara varit positivt hela vägen.

Hon känner att hon har mycket nytta av sin bakgrund i arbetet och att det troligtvis är sin scoututbildning som fått henne att vara ute mycket i skogen med barnen.

Jag tror hela det här scoutpaketet är min grund till att jag blev fritidspedagog också egentligen.

Upplevelser av sin roll

Kerstin upplever sin roll som att vara en förebild för barnen och på så sätt få dem aktiva. Hon och sina kollegor leker med barnen och startar inte sällan upp aktiviteter för att sedan släppa dem för att bli självständiga.

Rollen är jätteviktig, för om inte jag är positiv och delaktig för vilken aktivitet vi än gör så tror inte jag att vi får med oss barnen på det vi vill.

Förväntningarna på sina kollegor och deras förväntningar på henne är densamma. De fördelar arbetsuppgifterna inom arbetslaget och eftersom alla förespråkar aktiva barn så blir det självklart att alla gör sin del och tar ansvar. Däremot ligger inte förväntningarna på vad man presterar utan att alla ska vara engagerade. Till exempel så har hon engagerat sig i pingisen på fritidshemmet trots att hon inte är den bästa på det. Det gör hon dels på grund av att hon tycker det är bra om en kvinna gör det för att få med tjejerna men även för att killarna ska se att hon tycker det är lika kul som en manlig kollega.

Jag känner att alla drar åt samma håll och att vi uppmuntrar varandra.

Kerstin känner av förväntningar från föräldrarna att bedriva fysisk aktivitet men tycker främst det är positivt att ha det. På föräldramöten presenterar de det de har tänkt göra under terminen och då föräldrarna pratar sinsemellan så känner hon att förväntningarna ökar för varje år. Hon pekar på att denna förväntan är stor på grund av att deras föräldragrupp är mer vana att röra på

sig då många av dem cyklar eller springer till jobbet samtidigt som barnen är väldigt aktiva på fritiden i olika sporter.

På sista mötet kände jag att man också måste förklara hur det är att cykla med 60 barn, att det inte är enkelt när vi inte är jättemånga personal emellanåt och att det är därför det inte blir lika ofta. Så det är en förväntan att vi lätt cyklar till havet med 60 barn men det gör vi kanske inte förrän vi känner att vi har kontrollen.

Att barnen förväntar sig att vara aktiva är det ingen tvekan om. De är på detta fritidshem vana att vara ute mycket så när det av någon anledning inte blir skogen en dag så finns det ett missnöje från barnens sida att det inte blir av.

Är det så att vi ska vara kvar på skolgården en dag när det inte är tänkt så är det en besvikelse för de förväntar sig att vi går iväg och att de får göra det de vill.

När det gäller förväntningar från organisationen påpekar Kerstin att cheferna är noga med att de följer sina mål men det är en bra inspiration då man får syn på kvaliteten i arbetet. De skriver upp vilka mål de har, vad de ska uppnå, vad de har klarat av och vad de har utvärderat för att få så bra koll som möjligt.

Det är ju en förväntan att vi ska göra det, och det är inte så mycket att välja på men det tycker ju vi är kul också.

Didaktiskt tillvägagångssätt

Kerstin inkluderar många aktiviteter i den fysiska aktiviteten på fritidshemmet. Eftersom de är ute mycket i skogen så blir det per automatik en promenad dit, som ibland kan vara lång, vilket bidrar till en bättre kondition hos barnen. Sedan nämner hon att de får in både grovmotoriken och finmotoriken i olika aktiviteter, såsom att klättra i träd och tälja. Leken är ett centralt inslag då den både är styrd och deras egen. Hon menar att även om det inte sker något direkt undervisning så sker lärandet i hög grad i skogen ändå.

Vi vet ju i forskning att det är bra att kombinera rörelse och inläring hela tiden. Sedan så tror jag på konceptet att du lär dig via leken eller när du är i skogen varken du vill eller inte så lär du dig exempelvis vad djuren heter eller vilka träd det är där du är.

5.1.5 Sven

Attityder till fysisk aktivitet

Enligt Sven är fysisk aktivitet när man aktiverar sig men också att man är medveten om varför man gör det. ”Det är både att man är rent fysisk aktiv och förstår varför det är bra.”

Förutom jobbet så är och har Sven varit väldigt aktiv själv. Han har spelat fotboll i 20 år, är utbildad friskvård- och kostkonsult och varit delaktig i småprojekt som har med fysisk aktivitet med yngre barn att göra. Förutom att hälsan främjas av rörelse så menar han att alla år i fotbollens föreningsliv har gett honom otroligt mycket socialt. Från sin skoltid minns han att idrottslektionerna var ganska slappa vilket bidrog till att det inte gav så mycket men för honom spelade det inte så stor roll då han ändå var aktiv på fritiden. Han anser sig ha många fördelar i arbetet på grund av sin bakgrund men känner ibland att han kan handla lite väl mycket utifrån föreningslivets anda.

Det blir kanske för mycket föreningsliv ibland för där så väljer man att vara där men i skolan funkar inte riktigt det, för här är de för att de måste och de har ju omsorgsbehov liksom så det är ju lite skillnad på föreningslivet och skolan. Så det får jag tänka lite på ibland och anpassa mig.

Upplevelser av sin roll

Sven upplever sig som en pådrivare i arbetet med fysisk aktivitet och att han ofta lockar igång barnen men känner ingen direkt förväntan från sina kollegor då alla i arbetslaget delar på ansvaret. Detsamma gäller hans förväntningar på dem.

Vi ställer upp allihop så att inte en behöver driva hela skeppet, vi är ju ett arbetslag och i ett arbetslag så hjälps man åt så de förväntar jag mig att de ställer upp för mig såsom jag ställer upp för dem.

Då Svens fritidshem har en inriktning av att vara ute mycket så blir det en automatisk förväntan att göra det från både föräldrar och barn. Dessa förväntningar bidrar till att han och sina kollegor inte kan slappna av vilket han dock tycker är positivt för utvecklingen av fritidshemmet. Barnen har också en viss förväntan att det ska hända någonting och ibland hjälper han dem att starta en aktivitet som de sedan själva sköter men eftersom de har som mål att barnen ska bli självständiga så försöker han få dem att själva starta upp något. Det är också då som barnen lär sig enligt Sven.

När barnen förstår varför de gör något så utvecklas de, exempelvis om ett barn förstår att om de täljer för att bli bättre så kan de tillslut göra den där fina skulpturen.

Från organisationens håll känner Sven en viss förväntan att ta tag i fysiska aktiviteter på grund av att han är kille. Om det till exempel är en löptävling på skolan så förväntas han som kille att vara med och arrangera. Styrdokumenten har han i åtanke och då främst vilka mål som ska uppnås men han erkänner också att de borde vara bättre på att skriva ner vad de gör för att kunna visa det till organisationens och föräldrarnas förväntan.

För oss är det tydligt men kanske inte för föräldrar eller resten av organisationen så vi kanske behöver få ner det på papper för att göra det lättare för föräldrar att se vad vi faktiskt gör.

Didaktiskt tillvägagångssätt

Eftersom fysisk aktivitet är viktigt på Svens fritidshem så blir det många promenader till skogen och väl där blir det mycket rörelse för barnen. Han påpekar att skogen bidrar till en ökad rörelse och betonar jagelekar som särskilt bra just där. Det blir en extra utmaning då underlaget inte är slätt som på en vanlig skolgård eller inomhus vilket gör att de måste använda större och fler muskelgrupper. Han ser också att barnen utvecklas då många av dem har bra koll på kroppen och eftersom de är mycket i skogen så skapar de möjligheter till att de rör på sig mycket.

I skogen sker många aktiviteter fysiskt automatisk med som till exempel nu när vi har ett projekt där vi bygger om skolskogen, då måste de tälja, såga, bygga, hugga och klippa vilket de kanske inte ser som jobbigt eftersom de tycker det är kul.

5.1.6 Tove

Attityder till fysisk aktivitet

Tove innefattar mycket som fysisk aktivitet och att det är någonting som man ska ha varje dag samt förknippat det med bättre koncentration

Ja det är ju ganska mycket egentligen, att få tillfälle till det varje dag och för att få bättre koncentration.

Tove har erfarenheter av fysiska aktiviteter genom bland annat tennis och golf. Tove lyfter även att det är väldigt viktigt att man rör på sig och försöker få barnen på skolan att bli medvetna om det. Tove har upplevt sina tidigare erfarenheter av fysisk aktivitet som positiva

och säger att hon bland annat blivit piggare av det. Under Toves skolgång minns hon att de tillbringade mycket tid utomhus.

Jag blir ju piggare så klart utav det och all forskning visar ju på det också att det liksom är hälsofrämjande. Ja vi var ju mycket mer utomhus än vad man är idag kanske.

Upplevelser av sin roll

Tove upplever sin roll i den fysiska aktiviteten som den som ska vara med och styra upp. Hon nämner att det finns vissa som behöver en extra skjuts och förklarar även att hennes roll handlar om att prata om hälsa.

Vissa behöver ju den där liksom skjutsen och så där har jag en viktig roll såklart. Även att man pratar om hälsa det är ju inte bara rörelse utan även hur man lever sitt liv och bra val man gör.

Tove känner sig inte ha några speciella förväntningar angående den fysiska aktiviteten men berättar att hon jobbar med en idrottslärare som hon får mycket inspiration av. Hon tycker dock inte att hon har några speciella förväntningar på sina kollegor i den fysiska aktiviteten utan beskriver att de har ett bra samspel.

Vi har ju idrottsläraren så att han har ju mycket den biten så det är klart att man får ju mycket utav honom man liksom bollar idéer. Nej men jag tycker att vi har ett bra samspel så det är inga problem, vi har samma syn på det här med hälsa och idrott.

Tove beskriver ett intresse från föräldrarna då de vill veta om deras barn har rört på sig. Från barnen finns det förväntningar att besöka idrottshallen och hon tycker sig inte ha några speciella förväntningar från organisationen utan känner sig ganska fri.

Vissa föräldrar frågar om vi till exempel tittar på film om vi har varit ute idag, lite intressant är det ju. Många barn vill gärna vara oftare i idrottshallen. Det har inte varit så mycket uppifrån utan det är vi själva som planerar och får styra det här.

Didaktiskt tillvägagångssätt

Kring didaktikens vad tänker Tove att barnen får välja mycket själva vad de ska göra men även att det kommer styrda aktiviteter och att det återkommer vissa lekar eller tävlingar. Tove säger även att det är när barnen inte sitter stilla men det behöver inte vara så att man blir svettig, det kan vara att bara gå ut och promenera.

Det kan man ju också diskutera, de får liksom välja ganska mycket vad de ska göra själva och ibland så har vi lite mer uppstyrt. Det behöver inte vara att man blir svettig eller liksom kör järnet.

Kring didaktikens varför säger Tove att det är viktigt att man ska röra på sig för att det kan få konsekvenser annars. Tove berättar även om vikten av att barnen tycker att det är kul.

Jag tror att det är nyttigt att man rör på sig och vad det kan få för konsekvenser om man inte gör det därför är det viktigt att man har ett samtal kring det för att skapa motivation till att faktiskt röra sig. Mycket går på rutin och jag har sätt att det funkar, sen att jag ser att barnen tycker att det har varit kul och det är en viktig del varför.

5.1.7 Sören

Attityder till fysisk aktivitet

Sören beskriver fysisk aktivitet som all form av rörelse där man gör av med energi. Han har själv varit väldigt aktiv under hela sitt liv då han hållit på med flera idrotter, bland annat

fotboll och hockey. Från skoltiden minns han att det blev mycket landbandy, i princip varje dag. Han kommer också ihåg att det var en del utflykter och att de ofta var utomhus. Det är något som han enbart har positiva minnen ifrån och som gett honom mycket socialt.

Jag har alltid upplevt rörelse som positivt, man mår bättre, är piggare och gladare och mindre stress. Ja bara positivt egentligen.

Det är också mycket av de minnena som han tar med sig in i arbetet då han likt sig själv ser på barnen och märker att det har en positiv effekt på dem när de är aktiva. Det blir ett lugnare klimat och den sociala gemenskapen blir bättre efter att de har rört på sig och han försöker därför aktivera dem så mycket som möjligt.

Ju mer de rör på sig ju mer lär de sig och ju mer kan de koncentrera sig, sitta stilla och på nått sätt umgås de bättre.

Upplevelser av sin roll

Sören känner att han har en stor roll i arbetet med fysisk aktivitet på fritidshemmet. Sören är även utbildad idrottslärare och det är ofta han som tar med barnen till idrottshallen på fritidsgymna men känner inte att någon annan personal förväntar sig det utan att det oftast blir så för att han tycker att det är roligt. Alla i hans arbetslag tycker den fysiska aktiviteten är viktig så det blir automatiskt att de använder sig mycket av det, och det är också den förväntan han har på dem, att de är noga med att skapa möjligheter till fysisk aktivitet för barnen.

Vi har ingen avtalad roll att någon ska sköta det utan vi jobbar oerhört mycket med fysisk aktivitet ändå utan att dela upp det i roller.

Sören upplever inte några särskilda förväntningar från föräldrarna utan det är snarare att han får positiv feedback när deras barn har varit aktiva. Responsen bidrar till att han får mer kraft att fortsätta med arbetet ytterligare. Från barnen är förväntningarna mest att det ska vara roligt och att de gillar fritidsgymna och även om det inte finns några krav från dem att det ska bedrivas fysiska aktiviteter så märker han att de ofta frågar efter aktiviteter med rörelse, vilket han tror beror på att det får dem att må bra. Han tänker ofta på att styrdokumentens mål ska uppfyllas men känner ingen förväntan från organisationen att bedriva fysisk aktivitet.

Jag kan inte säga att kommunen eller vår rektor påpekar att det där ska ni verkligen jobba med, absolut inte.

Didaktiskt tillvägagångssätt

Att barnen ska må bra och ha roligt är den största anledningen till att de bedriver så mycket fysisk aktivitet, vilket bidrar till att fritidsverksamheten blir mer betydelsefull för dem. Han anser också att barnen lär sig mycket om sociala regler, konflikthantering och att vänta på sin tur när de är delaktiga i olika fysiska aktiviteter. Lekar är ett viktigt inslag där man kan blanda in matematik och andra ämnen i fritidshemmets undervisning.

Det är så mycket man får genom fysisk aktivitet men framförallt mår de bättre både fysiskt och psykiskt.

5.2 Resultatanalys

Nedan analyseras beskrivningsmaterialet utifrån studiens tre teman vilka är attityder till fysisk aktivitet, upplevda roller och didaktiskt tillvägagångsätt. Efter det analyseras olika mönster och grupperingar teman emellan.

Attityder till fysisk aktivitet

Ett tydligt mönster i beskrivningen av fysisk aktivitet från samtliga respondenter är att det anses väldigt brett och innefattar all typ av rörelse. De är eniga om att aktiviteten inte måste vara speciellt ansträngande utan kan vara vad som helst där du rör på kroppen som en enkel promenad eller lek. Tre av dem påpekar psykiska aspekter där en kopplar det till hälsa och välmående, en till förbättrad koncentration och en till medvetenheten av fysisk aktivitet. Det ser alltså den fysiska aktiviteten som något som kan främja den psykiska utvecklingen.

Samtliga har en väldigt aktiv bakgrund och har deltagit i någon eller flera organiserade idrottsföreningar. Fem av dem har varit aktiva i lagidrott varav en på elitnivå. Två respondenter har breda erfarenheter av friluftsliv där en av dem varit aktiv i scouterna. Samtliga har därför skapat sig ett stort register när det kommer till den fysiska aktiviteten med både kunskap och idéer.

Samtliga respondenter har positiva erfarenheter av deras fysiska aktiviteter vilket skapat fördelar i deras vuxna liv i form av motivation att röra på sig och kunskap om den fysiska aktivitetens konsekvenser. Fyra av våra intervjupersoner tycker att den fysiska aktiviteten har medfört ett välmående och två stycken nämner att det gett dem mycket socialt.

Tre stycken kommer ihåg att de ofta var utomhus där en påpekar att det var barnen själva som hittade på aktiviteterna och det oftast blev landbandy med tävlingsinslag. De fyra andra reflekterar över idrottslektionerna varav två av dem framhäver deras idrottslärare som drivande. En upplevde skolgången som svår men såg idrotten som ljuspunkten då hon var duktig på det. En kommer ihåg att hans idrottslektioner var väldigt slappa men roliga då de fick göra lite vad de ville och han upplevde det inte som ett problem för hans utveckling då han ändå var så aktiv på fritiden. Samtliga upplevde den fysiska aktiviteten som positiv under deras skolgång och de kände sig även drivande och delaktiga i den fysiska aktiviteten i skolan.

Samtliga upplever att de tar med sig sin bakgrund in i arbetet. De menar att arbetet med fysisk aktivitet underlättar då de själva har varit fysiskt aktiva och har, och även upplever det nu som någonting positivt och viktigt. Tre stycken känner att deras kunskap om konsekvenserna kring fysisk aktivitet är något de tar med sig in i arbetet som till exempel att man mår bra av att röra på sig och att det ger sociala fördelar. En kan ibland tycka att han bedriver verksamheten i föreningslivets anda i för stor grad. Med detta menar han att eleverna i skolan har ett omsorgsbehov och är där för att de måste, medan det i en förening kan ställas högre krav för att du väljer att vara där och det är någonting som han måste tänka på vid olika aktiviteter. En beskriver ett projekt som hon var delaktig i under sin skoltid som hon idag själv använder sig av på fritidshemmet. Hon känner sig ha ett brett register utav detta.

Tabell 1. Fritidspedagogernas attityder till fysisk aktivitet

Attityder			
Respondenter	Erfarenheter av fysisk aktivitet	Upplevelser	Vad de tar med sig in i arbetet?
Kerstin	Friluftsliv, scouterna, cykling, löpning, orientering och gymträning.	Positiva	Scoutpaketet.
Hilma	Friluftsliv, volleyboll och ridning.	Positiva	Fördelen med ett stort register.
Sören	Fotboll och hockey.	Positiva	Dess konsekvens, att man mår bra, får ett lugnare klimat och bättre socialt.
Sven	Fotboll.	Positiva	Fördelen med stort register men kan bli för mycket föreningsliv.
Charlotta	Fotboll, handboll och pingis.	Positiva	Intresset vilket gör det lätt och roligt.
Tove	Tennis och golf.	Positiva	Vikten av att röra på sig.
Siv	Fotboll på elitnivå.	Positiva	Att hon kan vara med i många aktiviteter vilket gör att barnen också blir mer delaktiga.

Upplevelser av sin roll

Det råder inga delade meningar om att fritidspedagogerna upplever sin roll som viktig i barnens utövande av fysisk aktivitet på fritidshemmet. Alla anser sig på något sätt behöva vara en pådrivande ledare för att skapa möjligheter till en fysisk aktiv miljö vilket sker genom att de är delaktiga och inspirerande i sin roll. Två stycken lyfter fram vikten av att lyssna på barnens önsknings och en av dem plus en annan anser att det är de som fritidspedagoger som har kunskap om vad som är bäst för barnen. En anser att rollen även innebär att prata om hälsa och dess konsekvenser. Deras gemensamma roll blir alltså att vara den som skapar möjligheter för fysisk aktivitet vare sig det handlar om att ibland gå in i rollen som den som bestämmer eller rollen där eleverna får vara drivande och inspirera klasskamraterna.

Alla beskriver att de tillsammans med sina kollegor lägger stor vikt i fysiska aktiviteter vilket gör att ingen upplever sig ha några specifika förväntningar på sig utan att de i så fall kan tolkas som otydliga förväntningar. Detsamma gäller deras förväntningar på sina kollegor. Dock finns förväntningar att alla inom arbetslaget ska bidra till utformningen och utförandet av fysisk aktivitet vilket de lyfter fram som en självklarhet. De känner följaktligen samma förväntningar på kollegorna som de upplevs ha från kollegorna. Samtliga beskriver att de inte har några uttalade roller när det kommer till den fysiska aktiviteten utan jobbar tillsammans

och förväntar sig att det ska fungera. Rollerna inom arbetslaget i arbetet med fysisk aktivitet kan således tolkas som otydliga.

Samtliga intervjupersoner upplever sig ha förväntningar från föräldrar att bedriva fysisk aktivitet på fritidshemmet. Dessa förväntningar utspelar sig hos sex av respondenterna genom positiv feedback från föräldrarna när deras barn har varit fysiskt aktiva. Två av dessa sex lyfter fram att det är viktigt med förväntningar från föräldrahåll för att utveckla verksamheten medan den sjunde intervjupersonen upplever sig ha förväntningar genom att föräldrarna visar intresse och ställer frågor om deras barn har rört på sig under dagen. Förväntningarna som fritispedagogerna känner från föräldrarna utspelar sig alltså genom dolda budskap via förfrågningar och positiv feedback.

Alla känner någon typ av förväntan från barnen att verksamheten ska innehålla fysiska aktiviteter men på vilket sätt skiljer det sig något åt. En känner en förväntan att det ska bedrivas anordnade aktiviteter där hela barngruppen gör saker ihop. En menar att barnen förväntar sig att hon ska lyssna på deras idéer. De andra upplever att barnen vill att det ska hända någonting. Samtliga känner således en förväntan från barnen att göra deras fritidshemstid meningsfull.

Tre intervjupersoner känner ingen förväntan alls från organisationen att bedriva fysisk aktivitet där en av dem däremot tänker på styrdokumentet. Fyra stycken känner förväntan varav en från chefen att målen ska följas, en från kommunen som har gått ut med att verksamheten ska innehålla fysisk aktivitet och en på grund av att han är kille och förväntas då vara drivande i olika projekt innehållande fysisk aktivitet. Han tänker även på styrdokumentet. Den sista respondenten känner en liten förväntan då hon tycker att det ska ingå samt att det står i skolans målbeskrivning. Förväntningarna från organisationen är otydliga men eftersom alla anser att fysisk aktivitet är centralt så finns den med i verksamheten.

Tabell 2. Upplevelser av sin roll

Förväntningar på rollen i arbetet med fysisk aktivitet på fritidshemmet	
Likheter	Olikheter
Ingen upplever någon specifik förväntan från sina kollegor.	Fyra tänker på att målen ska uppfyllas.
Ingen upplever någon specifik förväntan på sina kollegor.	Två ser förväntningar från föräldrarna som positivt för verksamhetsutvecklingen.
Alla förväntar sig att hela arbetslaget hjälps åt och bidrar.	En upplever förväntningar från kommunen.
Alla upplever förväntningar från eleverna.	En upplever förväntningar från organisationen på grund av att han är kille.
Alla upplever förväntningar från föräldrarna.	

Didaktiskt tillvägagångsätt

Utomhusaktiviteter är centrala inslag i utformningen av fysisk aktivitet på fritidshemmet bland samtliga respondenter och nästan alla av dem nämner att leken har en viktig del i det.

Fyra anser att skogen är en plats där det skapas bra möjligheter till rörelse som att bland annat klättra i träd och utöva olika jagelekar. Vi kan här se att aktiviteterna som fritidspedagogerna använder sig utav inte alltid behöver vara styrda utan att barnen själva kan välja vad det vill göra genom att fritidspedagogerna initierar och tar med barnen till omgivningar där möjlighet till fysisk aktivitet finns. Tre framhåller de motoriska färdigheterna som en anledning till varför de använder sig av fysisk aktivitet. Nästan alla kopplar rörelse till någon form av lärande där tre av dem säger sig använda den fysiska aktiviteten för att komplettera skolämnen såsom matematik och idrott. Hälften anser att det är viktigt att skapa en lust hos barnen så att de ska vilja röra sig och tre påpekar vikten av att få barnen medvetna om vad det innebär att vara fysisk aktiv. Tre stycken lyfter samhällsproblemet att barn nu för tiden är mer stillasittande och ser det som en anledning att använda sig av fysisk aktivitet. Några anser att man ska få barnen fysiskt aktiva för att de mår bra av det, där två av dem påpekar både psykiskt och fysiskt välmående. Samtliga fritidspedagoger anser att den fysiska aktiviteten är viktig och medför bra konsekvenser samt ser det som en del i det livslånga lärandet.

Tabell 3. Didaktiskt tillvägagångsätt

Didaktikens vad och varför i utformningen av fysisk aktivitet på fritidshemmet	
Likheter	Olikheter
Utomhusaktiviteter är centrala inslag bland samtliga.	Fem anser att leken är viktig.
Alla menar att aktiviteten inte behöver vara styrd.	Fyra använder skogen och menar att den är en plats med bra möjligheter.
Alla anser att det är viktigt och att det medför positiva konsekvenser.	Sex stycken kopplar rörelse till någon form av inläring.
	Tre tar upp utvecklingen av de motoriska färdigheterna.
	Tre menar att barnen mår bättre av det.

Mönster och grupperingar

Genomgående syns att samtliga beskriver fysisk aktivitet med någon typ av rörelse. Alla har i hög grad varit fysiskt aktiva under större delen av deras liv och har genomgående upplevt det positivt där de beskaffat sig erfarenheter som de sedan implicerat in i deras arbete. De upplever sig själva ha en viktig roll i att få barnen aktiverade. De känner överlag inga tydliga förväntningar från deras kollegor i arbetet med fysisk aktivitet utan de beskriver det som ett delat ansvar där hela arbetslaget ska hjälpas åt. Från föräldrar och barn så känner sig alla ha förväntningar som de upplever komma via positiv feedback då de varit aktiva med barnen. Från organisationen delar det dock upp sig och förväntningarna är olika höga. I didaktikens vad så är alla överens om att det inte behöver vara speciellt styrt utan precis som de beskrev innebörden av fysisk aktivitet så är det väldigt brett. Anledningar varför de bedriver fysisk aktivitet så handlar det ofta om att de positiva effekter som det medför, som exempelvis att barnen mår bra och att inläringen utvecklas. Sedan har vi sett hur de delar upp sig i lite olika grupperingar när vi gått in och analyserat svaren mer genomgående.

Ett temaöverskridande samband mellan två respondenter som fokuserar på utomhuspedagogik, motoriska färdigheter och informellt lärande i sin undervisning kan vi se

att de båda känner förväntningar från organisationen. Dessa två talar också genomgående om verksamheten och hur viktigt det är att den ständigt utvecklas, exempelvis så är de positiva till föräldrarnas feedback och förväntningar vilket enligt dem bidrar till en verksamhetsutveckling. Lärande och utveckling är således ett mönster hos dessa respondenter.

Tre andra respondenter fokuserar på att eleverna ska må bra i deras undervisning. Samtliga tre tycker även att det är viktigt att eleverna själva får ta ansvar över den fysiska aktiviteten och att lyssna till deras önskningar och idéer. De känner heller ingen speciell förväntan från organisationen att bedriva fysisk aktivitet utan känner sig ha ett stort förtroende att de tar det ansvaret. De ser sig även, i sin roll, som någon som har kunskap om den fysiska aktiviteten och de är den som gör val utifrån barnens bästa. Två av dessa minns även, från deras skolgång, att de hade en väldigt drivande idrottslärare. Hos dessa tre genomsyras vikten av barnens välmående och samarbetet sinsemellan.

De två övriga intervjupersonerna karakteriseras av att de lägger stor vikt i samtal med barnen. De talar om att skapa en lust och motivation för eleverna att vilja vara fysiskt aktiva genom att de använder sig av samtal i utformningen av fysisk aktivitet. De pointerar också att deras arbetskamrater emellan har förväntningar på varandra och lägger stor vikt i att dela idéer mellan varandra. I sin roll anser de samtidigt att det är viktigt att lyssna på elevernas tankar i utformningen av den fysiska aktiviteten. Dessa pratar även om deras egna upplevelser av ett bättre välmående när de har varit fysiskt aktiva.

6 Diskussion

Följande kapitel är indelat i fyra delar. Först diskuteras studiens metodval och dess konsekvenser. Vidare diskuteras studiens inhämtade data mot tidigare forskning och teorier. Därefter kommer en slutdiskussion där vi fokuserar mer på konsekvenserna av studiens resultat och hur det bland annat kan påverka verksamheten och fritidspedagogernas yrkesroll. Sist nämner vi intressanta förslag på vidare forskning inom området.

6.1 Metoddiskussion

Med hjälp av kvalitativa och halvstrukturerade intervjuer som metod för att samla in data gav det oss möjligheter att komma våra intervjupersoner nära vilket både förbättrade och gjorde vår studie mer trovärdig. Samtliga intervjupersoner var utbildade fritidspedagoger och verksamma i diverse fritidshem vilket gjorde att vi kunde få svar på studiens syfte och frågeställningar. Eftersom att det maximalt var två intervjupersoner från samma arbetsplats så fick vi en bredare syn samtidigt som vi fick se hur de två på samma arbetsplats ser på deras roller och hur de fördelar arbetet. Samtidigt får vi vara realistiska och förstå att resultatet är beroende på vilka intervjupersoner man väljer då sju fritidspedagoger inte kan svara för en hel yrkeskår.

För att vidareutveckla studien hade det varit intressant att genomföra observationer av det resultat vi fick fram. Det hade möjligvis bidragit till en tydligare bild för att se om verksamheten fungerar som de säger i verkligheten eller om det mest speglar deras önskningar. Därutifrån tror vi att vår studie hade kunnat bidra med exempel på hur man skulle kunna utveckla verksamheten. Dock anser vi att både ha intervjuer och observationer hade gjort att vi inte fått fram ett såpass bra resultat som vi nu fick. Det hade tagit tid och fokus i studien från de viktigaste delarna.

Genom att först utgå från teorierna innan vi började med intervjuguiden känns i efterhand otroligt viktigt. Det gjorde det möjligt att smalna av och fokusera på det vi verkligen ville få kunskap om, samtidigt som vi själva fick en bild om vad det var vi ville undersöka. Det underlättade även att med hjälp av teorierna formulera frågorna och dess följdfrågor på ett effektivt sätt. Om vi endast hade gått ut och genomfört intervjuerna utan en välplanerad intervjuguide så hade vi kunnat komma tillbaka med data som var bra men den hade även kunnat vara helt irrelevant för vår studie. Vi känner även att våra tidigare erfarenheter och kunskaper om den fysiska aktiviteten på fritidshemmet inte har påverkar studiens resultat utan vi är övertygade att liknande resultat kommer att kunna uppstå men självklart beroende på vilka respondenter som deltar.

Att vi i vår databearbetning utgick ifrån en kvalitativ innehållsanalys bidrog till att vi fick en bred kunskap och kännedom om resultatet. Efter vi hade transkriberat intervjuerna så sammanställde vi varje intervjuperson och teman noggrant. Processen tog mycket tid men det gav oss möjlighet att i detalj få syn på samband och grupperingar i resultatet vilket underlättade för analysen och diskussionen.

6.2 Resultatdiskussion

Attityder till fysisk aktivitet

På frågan om innebörden av fysisk aktivitet så svarar våra respondenter med liknande svar även om de skiljer sig något. Men överlag så anser alla att det handlar om någon form av rörelse vilket stämmer överrens med Folkhälsomyndigheten (2013) som definierar det till all

kroppsörelse där skelettmuskulaturen kontraheras och resulterar i att energiförbrukningen ökar. I enlighet med Engström (2010) som säger att den fysiska aktiviteten under tidigare ålder har betydelse för individens habitus i framtiden så har vi enligt vårt resultat fått fram svar att samtliga har varit fysiskt aktiva under deras uppväxt. De känner därför att de även nu är fysiskt aktiva vilket bidrar till att de kan ta med sig det in i arbetet. Vi kan även här se att vårt resultat överensstämmer med teorin som vi tidigare presenterade om habitusbegreppet. Enligt Skolverket (2011) ska skolan under hela dagen erbjuda fysisk aktivitet och i enlighet med Skolverket (2014) så är rörelse ett centralt inslag i fritidshemmet. Därför ser vi här i vår studie att de som tidigare varit fysiskt aktiva i deras uppväxt kan dra nytta av det för att uppfylla de mål som finns i skolan och fritidshemmet. Fritidspedagogerna beskriver sig således ha positiva attityder till fysisk aktivitet vilket resulterar i att de får med sig fördelar in i arbetet. Det stämmer då överens med vår teori och tidigare forskning då samtliga som har varit aktiva under deras uppväxt har tagit med sig det in deras senare liv.

Upplevelser av sin roll

Våra intervjupersoner har lite olika uppfattningar om hur de upplever sin egen roll men alla är ense om att det är av stor vikt, i rollen som fritidspedagog, att bedriva aktiviteter med rörelse. Framförallt att skapa möjligheter för barnen att vara fysiskt aktiva. I enlighet med Hansens (1999) studie, där fritidspedagogerna inte betonade de praktiska ämnena som deras kompetenser så kan vi se lite olika mönster på fritidspedagogernas roll i vår studie där alla anser att de har kompetenser där. De kan visserligen ha att göra med att våra intervjufrågor inriktades på just hur de uppfattade rollen i arbetet med fysisk aktivitet, men samtidigt tycker vi att det var en intressant skillnad. Vårt resultat går här emot den tidigare forskningen markant då alla våra respondenter upplever att det ingår i deras roll att bedriva den fysiska aktiviteten samtidigt som att alla pratar väldigt positivt om den. De nämner även ofta hur den fysiska aktiviteten underlättar för lärandet och skapar en bättre miljö på fritidshemmet.

Enligt rollteorin som vi utgick ifrån så skulle förväntningarna från omgivningen skapa fritidspedagogernas roller. Data vi fick fram överensstämmer delvis med rollteorin och vi kan se vissa mönster i hur föräldrarnas och barnens förväntningar på fritidspedagogerna att bedriva fysisk aktivitet gör att de påverkas. Det utspelas exempelvis i att fritidspedagogerna märker att barnen blir nöjda och stimulerade av att få röra på sig vilket motiverar dem att fortsätta arbetet med fysiskt aktiva inslag i verksamheten. Kommentarer och feedback från föräldrar påverkar också hur den utformas. Skolverket (2014) nämner att föräldrarna ska ha möjlighet att bidra i det systematiska kvalitetsarbetet. De beskriver även att barnens intressen ska vara centrala vid planeringen av verksamheten. Vidare så anser sig vissa tänka på styrdokumentens mål vilket gör att dessa förväntningar präglar deras utformning av verksamheten.

I vår fråga om hur de upplevde sin egen roll med förväntningar från och på deras kollegor så var alla eniga om att dessa var otydliga. Vi kan här se hur förväntningarna på varandra inte skapar fritidspedagogens roll och inte överensstämmer med rollteorin där förväntningarna ska skapa rollen. De var istället noga med att hela arbetslaget samarbetade i verksamhetens samtliga arbetsuppgifter och aktiviteter, vilket stämmer överrens med Hansens (1999) studie. Hon såg dock vissa tecken på att några få aktiviteter var ansvarsfördelade vilket inte vi fick fram, men samtidigt så menar hon att dessa aktiviteter fördelades på grund av praktiska skäl. Att aktiviteter delas upp på grund av praktiska skäl var något som vi inte lyckades få fram i vår data men det kan tänkas fortfarande ske utan att det läggs någon speciell vikt på det. Men om vi utgår ifrån det resultat vi fått fram så fördelas det då på ett varierande sätt där målet är att alla ska vara delaktiga och nöjda. Några ansåg också att alla hjälptes åt var viktigare än hur

bra man gjorde det. Skolverket (2014) skriver att fritidshemmet ska bedriva ett systematiskt kvalitetsarbete, där det står att verksamheten ska följas upp och se om målen uppfylls. Vårt resultat beskriver att samtliga samarbetar i arbetet vilket kan underlätta i det systematiska kvalitetsarbetet men eftersom de även beskriver att förväntningarna från varandra var otydliga kan det då bli att vissa saker inte prioriteras och därför blir då en tydlig kommunikation viktig.

Didaktiskt tillvägagångssätt

Nästan alla respondenter påpekar att leken är ett viktigt inslag i utformningen av den fysiska aktiviteten på fritidshemmet och att den inte måste vara styrd av fritidspedagogerna för att vara givande. Det överensstämmer med Evaldssons och Aarsands (2011) slutsats att vardagliga lekaktiviteter på fritidshemmet är centrala för barns utveckling av fysiska kompetenser. Pihlgren (2013) definierar didaktiken som läran om undervisning, och vi kan då här se leken som ett innehåll. Varför fritidspedagogerna använder sig av det är, som många svarade i intervjuerna, att de själva märker eller kommer ihåg att man mår bra utav att få vara fysiskt aktiv via leken. Enligt Skolverket (2014) har fritidshemmet som uppdrag att stödja utvecklingen av exempelvis ansvarstagande och inflytande. Att barnen får ha den spontana leken och inte bara styrda aktiviteter underlättar då att utveckla sådana aspekter. Som Evaldssons och Aarsands (2011) redovisar i deras tidigare forskning så skapar den fysiska aktiviteten många möjligheter i leken då man kan dra nytta av varandra och lära varandra vilket i sin tur underlättar för barnen att utveckla aspekter som ansvarstagande och inflytande. Men för att skapa ett klimat som inbjuder till att barnen ska lära sig av varandra ställer det höga krav på fritidspedagogerna. Skapar de ett positivt klimat där eleverna kan använda sig av varandra i leken och den fysiska aktiviteten så kommer de att skapa en arena för lärande. Det vi även fick fram genom studien är att vissa av fritidspedagogerna pratar om att skapa möjligheter för barnen att kunna vara fysisk aktiva. Vi ser här hur viktigt det är med en bra miljö och att fritidspedagogerna kan erbjuda en sådan miljö för att underlätta för lärande av varandra. Skolverket (2014) skriver att det finns en gemensam bild bland forskare att barn som i tidig ålder får vistas i lärmiljöer som är stimulerande med möjligheter till interaktion och lek med kamrater får en större möjlighet att utvecklas och lära sig än barn som inte har möjlighet att befinna sig i dessa miljöer. Fritidspedagogerna använder sig följaktligen av mycket lek för, att det som enligt tidigare forskning och mestadels av intervjupersonernas svar menar, att det medför många positiva aspekter såsom utveckling av barns fysiska kompetenser.

Många av våra respondenter lyfter utomhuspedagogiken som en bra form att skapa möjligheter till rörelse vilket överensstämmer med vad Brügge och Szczepanski (2011) anser. I vårt resultat så kommer det fram att nästan samtliga fritidspedagoger kopplar den fysiska aktiviteten till utomhusaktiviteter. De säger även att det är utomhus som barnen har de största möjligheterna till att utveckla förmågor som motorik. Enligt Brügge och Szczepanski (2011) som talar om utomhuspedagogiken som en viktig funktion för kroppens behov av rörelse talar fritidspedagogerna i vår studie om att utomhusmiljön erbjuder mycket mer för att kunna stimulera det än inomhus. Anledningen till att våra respondenter ofta är ute med barnen är för att de anser att det medför mycket positiva aspekter som en förbättrad hälsa vilket också överensstämmer med den tidigare forskningen. Genom att det i fritidshemmets uppdrag ingår att skapa förutsättningar och erbjuda en verksamhet där eleverna ska utvecklas så är det viktigt att använda sig av utomhusmöjligheterna som finns för att optimera det. Som Skollagen (SFS, 2010:800) skriver så ska fritidshemmet komplettera skolan och vi ser här hur både tidigare forskning och vårt resultat visar att det medför mycket positiva aspekter vilken kan komplettera skolan då det bland annat är positivt för lärandet att använda sig av

utomhuspedagogik. Fritidspedagogerna försöker alltså att använda sig mycket av utomhusmiljön för att de anser att det skapar möjligheter till rörelse vilket även stämmer överens med den tidigare forskningens resultat.

6.3 Slutdiskussion

Denna studie har bidragit till att vi fått en djupare förståelse om fritidspedagogers uppfattningar av fysisk aktivitet på fritidshemmet. I och med det resultat vi har fått fram så skulle vi kunna se att fritidshem beroende på personalens tidigare erfarenheter kan se olika ut i Sverige. Om det jobbar fritidspedagoger som upplevt den fysiska aktiviteten positivt och applicerar den på deras fritidshem så kan det då med hög sannolikhet bidra till att barnen själva tycker att det är intressant och ta med sig det genom uppväxten. När det kommer till barnens lärande så ser vi tydligt i vår egen data och i tidigare forskningen hur det medför positiva aspekter med leken och utomhusvistelsen. Där kan man se hur det både påverkar barnen att må bättre och underlättar för deras lärande. Fritidspedagogerna får en bättre miljö att arbeta i och föräldrarna får nöjda och välmående barn.

Då samtliga fritidspedagoger upplever sin egen roll som otydlig skulle det kunna skapa konsekvenser av att verksamheten blir otydlig och vissa viktiga inslag kan missas. Även om fritidspedagogerna samtidigt säger att man samarbetar och delar på ansvaret så kan det underlätta att vara tydligare i deras förväntningar. Det gäller att skapa en bra bild av fritidshemmet och att föräldrar och organisationen känner att verksamheten fungerar vilket även underlättar i arbetet med systematiskt kvalitetsarbete. Att många av fritidspedagogerna inte känner några speciella förväntningar från organisationen kan betyda att organisationen inte vet hur de vill använda sig av den fysiska aktiviteten eller att det inte är något prioriterat vilket kan skapa att barnen inte får vara tillräckligt fysiskt aktiva. Samtidigt så kan det ge utrymme för fritidspedagogerna att själva inom arbetslaget skapa den verksamhet som de tror på. Att föräldrarnas förväntningar via positiva kommentarer påverkar fritidspedagogernas arbete med fysisk aktivitet kan vara väldigt bra då det bidrar till att alla är nöjda och att verksamheten fungerar bra. Samtidigt så kan det vara farligt om föräldrarna får för mycket inflytande och att man som fritidspedagog gör allt som föräldrarna tycker och säger utan att själva tro på den verksamhet man bedriver. Det kan även smitta av sig på barnen om fritidspedagogerna känner sig för styrda och inte har samma entusiasm som de kanske har om de själva får styra verksamheten.

Att samtliga fritidspedagoger använder sig av den fysiska aktiviteten och all dess innehåll för barnens bästa känns tryggt. De beskriver att det är viktigt med både styrda fysiska aktiviteter och fria aktiviteter så som i leken. Här kan man se hur samtliga arbetar efter barnens bästa vilket förhoppningsvis ger konsekvenser av en bra miljö som skapar bättre möjligheter för bättre utveckling och resultat. Att fritidspedagogerna ofta har en tanke bakom den fysiska aktiviteten vare sig den är styrd eller fri kan påverka fritidspedagogernas yrkesstatus. Eftersom många eventuellt fortfarande ser fritids som lite hopp och lek är det därför viktigt, som någon av fritidspedagogerna är inne på, att dokumentera det som de gör för att kunna bevisa att det bedrivs en välgenomtänkt och utvecklande verksamhet. Det för att höja sin status och kunna visa upp för både föräldrar och organisation vid till exempel eventuella förfrågningar eller klagomål.

6.4 Förslag på vidare forskning

Någonting som vore intressant att forska vidare om är hur fritidshemmet arbetar efter att följa målen som finns med rörelse och se hur de planerar in den fysiska aktiviteten. Samtidigt vore

det intressant för vidare forskning att gå ut och observera tidigare resultat och se hur de kan utvecklas eller om det efterföljs. Det hade också varit av intresse att fokusera på skillnader mellan tjejer och killar och se om de känner av några förväntningar på grund av sitt kön. Nu har vi endast intervjuat fritidspedagogerna och fått deras syn på den fysiska aktiviteten på fritidshemmet, det hade även varit intressant att få elevernas bild. Exempelvis hur eleverna upplever den fysiska aktiviteten på fritidshemmet och om de känner att den är för styrd eller för fri. Följaktligen få elevernas syn på hur den fysiska aktiviteten ska användas på fritidshemmet och om de upplever den som positiv eller negativ.

7 Referenslista

- Brügge, B. & Szczepanski, A. (2011). Pedagogik och ledarskap. I: Brügge, B. & Glantz, M. & Szczepanski, A. (red.) (2011). *Friluftslivets pedagogik*. Stockholm: Liber AB
- Denscombe, M. (2010). *Forskningshandboken – för småskaliga forskningsprojekt inom samhällsvetenskaperna*. Lund: Studentlitteratur AB
- Engström, L. (2010). *Smak för motion: fysisk aktivitet som livsstil och social markör*. Stockholm: Stockholms universitets förlag.
- Evaldsson, A-C. & Aarsand, P. (2011). Den fria lekens möjligheter och begränsningar – om barns kompetenser och vardagliga deltagande i fritidshemspraktik. I: Klerfelt, A. & Haglund, B. (red.) (2011). *Fritidspedagogik – fritidshemmets teori och praktiker*. Stockholm: Liber AB.
- Ericsson, I. (2013). Hälsöfrämjande fysisk aktivitet för barn och unga. I: Bramhagen, A-C & Carlsson, A. *Hälsöfrämjande arbete för barn och ungdomar*. (2013). Studentlitteratur AB.
- Folkhälsomyndigheten. (2013). *Fysisk aktivitet – definitioner*. Hämtad 2015-04-14, från (<http://www.folkhalsomyndigheten.se/amnesomraden/livsvillkor-och-levnadsvanor/fysisk-aktivitet/definitioner/>)
- Hansen, M. (1999). *Yrkeskulturer i möte: Läraren, fritidspedagogen och samverkan*. Diss Göteborg: Univ.
- Hansen Orwehag, M. (2013). Att vara lärare i fritidshem. I: Pihlgren, A, S. (red.) (2013). *Fritidshemmets didaktik*. Lund: Studentlitteratur
- Holme, I.M. & Solvang, B.K. (1997). *Forskningsmetodik: om kvalitativa och kvantitativa metoder*. (2., [rev. och utök.] uppl.) Lund: Studentlitteratur
- Johansson, I. (1984). *Fritidspedagog på fritidshem. En yrkesgrupps syn på sitt arbete*. Göteborg: Acta universitatis gothoburgensis.
- Johansson, I. (2012). *Fritidshemspedagogik. Idé – ideal – realitet*. Stockholm: Liber AB.
- Larsson, H. (2012). Skolans rörelseuppdrag. I: Larsson, H. & Meckbach, J. (red.) (2012). *Idrottsdidaktiska utmaningar*. Stockholm: Liber AB
- Pihlgren, A.S. (red.) (2013). *Fritidshemmets didaktik*. Lund: Studentlitteratur.
- Raustorp, A. (2000). *Att lära fysisk aktivitet: bildning i rörelse: livsstil och hälsa*. (1. uppl.) Uppsala: Kunskapsföretaget.

Schäfer Elinder, L & Faskunger, J. (2006). Fysisk aktivitet, hälsa och sjukdom. I: Schäfer Elinder, L. & Faskunger, J. (red.) (2006). *Fysisk aktivitet och folkhälsa*. NRS tryckeri AB: Husqvarna. Hämtad 2015-05-12, från http://www.folkhalsomyndigheten.se/pagefiles/12119/R200613_Fysisk_aktivitet_0701.pdf

SFS 2010:800. *Skollag*. Stockholm: Utbildningsdepartementet. Lund (s.173-192).

Skolverket. (2014). *Allmänna råd med kommentarer om fritidshem*. Stockholm: Fritzes.

Skolverket. (2011). *Läroplan för grundskola, förskoleklassen och fritidshemmet 2011*. Stockholm: Skolverket.

Statens beredning för medicinsk utvärdering. (2013). *Utvärdering av metoder i hälso- och sjukvården: en handbok*. Stockholm: Statens beredning för medicinsk utvärdering (SBU).

Vetenskapsrådet. (2002). *Forskningsetiska principer inom humanistisk-samhällsvetenskaplig forskning*. Stockholm: Vetenskapsrådet.

8 Bilagor

8.1 Bilaga 1

Intervjuguide

Tema 1: Bakgrund och attityder

- Vad innebär fysisk aktivitet för dig?
- Vad har du för egna erfarenheter av fysisk aktivitet?
 - Hur har du upplevt dessa?
- Vad minns du av den fysiska aktiviteten under din skolgång/fritidshemmet?
- Har du tagit med dig dina erfarenheter in i arbetet?

Tema 2: Roller och förväntningar

- Hur uppfattar du din egen roll i arbetet med fysisk aktivitet på fritidshemmet?
- Upplever du dig ha förväntningar från dina kollegor i arbetet med fysisk aktivitet?
 - På vilket sätt?
 - Hur du några förväntningar på dina kollegor?
- Vilka förväntningar anser du dig ha från föräldrar/barnen/organisationen av att bedriva fysisk aktivitet?

Tema 3: Didaktiskt tillvägagångssätt

- Vad tänker du kring didaktikens vad och varför kring fysisk aktivitet på fritidshemmet?
 - Vad för aktiviteter i utformningen av arbetet inkluderar du i den fysiska aktiviteten?
 - Varför använder du dig av dessa aktiviteter?